

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

17. MARCA

STEV. 11

Sredstva za zatiranje sadnih zajedalcev

Že v več člankih smo 'objasnjevali potrebo in važnost obdelovanja sadnega drevja z različnimi škropili kot edino popolnoma zanesljivo sredstvo, da pridelamo sadje v taki kakovosti kakor ga zahteva dandanašnji sadni trg. Pri tem že samo ob sebi težavnem poslu imajo pa naši sadjarji še to veliko nepriliko, da se jim ponujajo od različnih strani najrazličnejša sredstva, izmed katerih se vsako hvali kot najboljšo in najučinkovitejšo. Teh sredstev je v prometu toliko, da je večsih celo izurjenemu strokovnjaku in preizkušenemu praktiku izbira težka. Da se doseže tudi v tem važnem vprašanju potrebna enotnost in skrajna preprostost, da se izognemo vsem dvomom in olajšamo preprostemu sadjarju že itak doslej neobičajno delo, menimo, da bo koristno, ako naštejemo in vsaj v poglavitnih lastnostih opišemo vsa tista sredstva, ki so na merodajnih mestih do kraja preizkušena in priporočena. V glavnem je teh snovi vsega skupaj samo pet in sicer: baker, žveplo, arzenik, terova olja in nikotin. Naštete so tu prvotne snovi, ki se uporabljajo seveda v različnih spojinah, emulzijah in raztopinah. Vsako izmed teh glavnih sredstev ima svojevrsten učinek in se mora zaradi tega na svoj preizkušen način pripraviti in uporabljati. Kot sredstva bolj postranskega pomena bi bilo pomniti še apno, mazavo milo in kvasijev les.

1. Baker je že nad 50 let v rabi kot izborna sredstvo pri obrambi rastlin — izpočetka zlasti vinske trte — pred zajedalci rastlinskega rodu, (glivice, ki povzročajo na rastlinah jako škodljive bolezni). To sredstvo velja še dandanes po vsem svetu za najbolj učinkovito v vinogradništvu v boju s peronosporo, ki povzroča na vinski trti palež. Prav tako učinkovito pa je tudi v sadjarstvu pri obrambi pred fuzikladijem, ki dela sadje škrlupasto (krastavo) in silno oškoduje tudi drevje samo, zlasti ker uničuje liste in mlade poganjke. Baker je strup za glivice, katerih trsose zamori takoj, ko izkale, ako pridejo klince

v dotiko z njim. Brez učinka pa je potem, ako se klicam (podgobju) posreči prodreti v nežno rastlinsko tkivo (n. pr. na listih, poganjkih in plodovih). Baker velja torej le kot obrambeno sredstvo, ne pa kot zdravilo, ako je bolezen že razvita. Uporabljati ga moramo tedaj prej, preden se bolezen razpase, kajti, kar glivica preraste, je zgubljeno.

Čist baker v obliki kovine je pa neporaben, ker se v vodi ne topi. Zato se v obrambene svrhe uporablja spojina bakra z žvepleno kislino, ki je v vodi lahko topljiva. V prometu je splošno znana pod imenom modra galica (ali bakrena galica). Modre galice se samo v obrambene svrhe porabi vsako leto po vsem svetu na tisoče in tisoče vagonov.

Modro galico moremo uporabljati kot škropivo le v jako redkih raztopinah, (v vodi raztopljeno). Raztopina je pa zaradi kisline, ki jo ima v sebi, zelo jedka tekočina, ki opali nežne rastlinske organe. Zato moramo kislino s raztopino pogasiti, preden moremo škropivo rabiti. V to svrho vzamemo navadno apno (živo ali gašeno) v natančno določeni količini. Raztopino modre galice s potrebnim dodatkom apna imenujemo navadno bakreno apnena ali bordoška brozga. Tudi baker sam v količjak močnejši raztopini oškoduje zlasti zelene dele rastline. Več nego petdesetletne izkušnje so pokazale, da smemo za škropljenje na zeleno uporabljati kvečjemu 1% (enoodstotno) raztopino modre galice, pa še to ne ob vsakem letnem času in ne na vsaki rastlini. Povoljen učinek na glivice se pa doseže že s $\frac{3}{4}$ ali celo s $\frac{3}{2}$ % raztopino. Pozimi, ko je drevje golo in vseskozi dokler ne ozeleni, pa smemo uporabljati 2 ali celo 3% raztopino.

Dober učinek pa dosežemo z bakreno apneno brozgo le tedaj, ako škropivo pravilno pripravimo in takoj uporabimo. Od površne priprave pa nele da ne moremo pričakovati prave koristi, ampak imamo lahko občutno škodo. Zato je za vsa-

kogar, ki uporabljata to važno škropivo, pred vsem nujno potrebno, da se priučijo, kako se pravilno pripravi.

Za 100 litrov $\frac{1}{2}\%$ bakrenoapnene brozge raztopimo v leseni posodi v 50 litrih vode $\frac{1}{2}$ kg modre galice na ta način, da jo obesimo v platneni vrečici v vodo blizu površja. (Ne vreči na dno posode!) V drugi posodi, ki mora držati čez 100 litrov, raztopimo tudi v 50 litrih vode 20 dkg živega, ali pa 60 dkg gašenega apna. Ko je oboje raztopljeno, vlijemo raztopino galice (iz prve posode) v tankem curku med neprestanim mešanjem v raztopino apna (v drugo posodo). Točno tako se mora delati, pa nič drugače! Vsaka svojevolsna sprememba, bodisi glede množine galice in apna, bodisi glede mešanja obeh raztopin, bi učinkovitost brozge zmanjšala, nevarnost ožiga pa povečala.

Da smo pred morebitno škodo še bolj varni, je dobro, da gotovo brozgo pred uporabo preskusimo s fenolftaleinovim papirjem, ki ga dobimo za majhne novce v vsaki lekarni ali drogeriji. Ako košček tega papirja, (ki je prvotno bel), pomočimo v brozgo, pordeči in sicer je brozga najbolj pravšna, ako se papir pobarva samo bledordeče. Krvavordeča barva bi značila, da je v brozgi preveč apna. Taka brozga bi bila prav tako manj učinkovita pa bolj nevarna kakor če bi vzeli premalo apna.

To kratko, pa točno navodilo velja za vse druge jakonsti rozge. Spremeniti je treba le snožino modre galice in apna, kakor je razvidno iz tele razpredelnice.

Za 100 litrov bakrenoapnene brozge vzamemo:

- s $\frac{1}{2}\%$ jakostjo $\frac{1}{2}$ kg modre galice in 20 dkg živega, ali 60 dkg gašenega apna;
- s $\frac{3}{4}\%$ jakostjo $\frac{3}{4}$ kg modre galice in 27 dkg živega ali 80 dkg gašenega apna;
- z 1% jakostjo 1 kg modre galice in 40 dkg živega, ali 1.25 kg gašenega apna;
- z 2% jakostjo 2 kg modre galice in 80 dkg živega, ali 2.50 kg gašenega apna.

Od letošnje pomladi izdelujejo v Rušah sestavljen pripravek, ki združuje v sebi v pravem razmerju baker (galico) in apno. Imenujejo ga nosprasisit. Ta pripravek ki se izdeluje v obliki praška, je zelo prikladen, ker je tako prirejen, da ga je treba samo odtehtati, vreči v določeno količino vode, premešati in škropivo je gotovo. Ima tudi to prednost, da ima v sebi potrebno količino arzenika, ki ga moramo sicer primešati pri škropljenju pred in po cvetju bordoški brozgi, da poleg glivičnih bolezní (zlasti fuzikladija) zadenemo tudi grizoče žuželke. Vedeti moramo namreč, da sama bakrenoapnena brozga na žuželke nima nikaškega učinka. Nosprosit je pa seveda precej dražji nego doma pripravljena bakrenoapnena brozga.

Pravilno krmljenje prašičev

Nihče ne more oporekati temu, da pri nas prašiče dostikrat nepravilno krmimo; to velja za plemenske in pitane prašiče, kakor tudi za breje in doječe svinje.

Mnogi pokladajo prašičem večinoma kuhano krmo, kar pa je gotovo velika napaka. Pri krmljenju prašičev moramo gledati v prvi vrsti na to, da krma ni preveč vodena, temveč raje nekoliko gostejša. Taka krma, v kateri je preveč vode, ni ravno najboljša, ker širi prebavila živali. Nekateri gospodinjice so že sploh tako navajene, da kuhajo od ranega jutra pa do večera samo za prašiče, pri tem pa niti malo ne pomislijo, da s prekuhano krmo samo kvarijo želodec in čreva živali; obenem pa tudi zapravljajo krmo, katera gre slabo prebavljena iz njih. Izguba, ki jo povzročimo s kuhanjem krme, je večkratna; zdravje živali pri tem močno trpi; za kuhanje porabimo po nepotrebnem mnogo časa in drv, obenem pa

izgubi kuhana krma mnogo hranilnih snovi.

Kuhanje krme moramo po možnosti čim bolj opustiti zato privadimo mlade prašiče že takoj po odstavljanju na surovo krmo, potem se bodo gotovo dobro razvijali, ker bodo njih prebavni organi v stanju izkoristiti tudi na videz slabše prebavljiva krmila. V mnogih gospodarsko naprednejših krajih so že zdavnaj preizkusili, da prašiči, ki so navajeni na nekuhano krmo že z malega, uspevajo ob taki klaji ravno tako ugodno, kakor pa ob kuhani. Vedeti pa moramo to, da ne smemo začeti kar naenkrat s pokladanjem surove hrane. Prašiče bi morali že čisto mlade takoj po odstavljanju polagoma privaditi na nekuhano krmo; tako bi živali brez vsake škode za zdravje, lepo uspevale. Ako hranimo prašiče samo s kuhano krmo, se prav lahko dogodi, da dobijo preveč vročo hrano, kar njihovemu zdrav-

ju močno škoduje; če pa dobivajo surovo hrano, pa ta nevarnost odpade.

Praščem lahko pokladamo skoraj vsa krmila v surovem stanju; krompir pa je boljše, če je preje poparjen ali pa skuhan. Prav tako moramo preje opariti tako krmo, ki je nekoliko skvarjena. V vseh drugih slučajih pa lahko pokladamo krmila v surovem stanju, ker bodo praščem samo koristila.

Vsa zrnata krmila pokladamo praščem dobro zdrobljena; samo zdrob je dobro prebavljiv. Še prav posebno velja to za koruzo; nekateri jo krmijo kar celo, kar pa ni dobro. Celu koruzo prašiči slabo izkoristijo in je gre veliko neprebavljene skozi živalsko telo.

Mlade plemenske živali moramo tako krmiti, da se dobro razvijajo, toda ne smejo se debeliti; za nje uporabljamo domača krmila, ker so najprikladnejša pa tudi najcenejša. Če je le mogoče, jim dajmo pašo, katera nudi najnaravnejšo krmo.

Najbolj prikladna krmila za plemenske prašiče so: ovseni in ječmenov zdrob, mleko, nadalje koruzni zdrob, lanene tropine, korenje, pesa in pa kuhan krompir. Zelena klaja, zlasti razne detelje in mlada trava, zelo dobro vpliva na rast prašičev. Dobro je tudi posneto mleko, kateremu pa je treba dodati nekoliko lanenih tropin. Prav tako s pridom uporabimo tudi pomije, katere pa ne smejo biti pokvarjene in že skisane.

Poleti krmimo prašiče z deteljo ali pa z dobro travo, ki jo pokladamo celo; pozimi jim damo surovo peso in parjeni krompir in k temu še zrezano deteljo. Te krme naj dobijo prašiči zadostne količine. — Kot tečno krmo polagamo še vsaj 1 kg žitnega zdroba. Ta krma ostane tako dolgo, dokler niso plemenske živali godne za oploditev, kar se zgodi vsaj po preteku enega leta. Napajanje prašičev je najboljše pred krmljenjem.

Kako pa naj hranimo prašiče, katere pitamo, da bodo imeli čim več mesa in masti? To je odvisno predvsem od vsakokratne cene v dotičnem kraju in pa od tega, kaj pridelujemo na svojem lastnem gospodarstvu. Vedno moramo gledati na to, da se pitanje prašičev tudi izplača. — Najbolje je, da že takrat, predno začnemo prašiče pitati, točno izračunamo, koliko nas bo stala hrana in koliko mislimo približno izkupiti za pitane prašiče. Če so cene zadosti visoke, potem se nam vedno

izplača dokupiti vsaj nekaj močnih krmil; v nasprotnem slučaju pa se moramo predvsem omejiti na to, kar smo sami pridelali.

Najizdatnejša hrana za pitanje prašičev je koruza. Mleko bodisi polno ali pa posneto, je za pitanje zelo priporočljivo; mlečna klaja, združena s pokladanjem ječmena, koruze in podobnih krmil, je glede naglega in dobrega uspeha pri pitanju še najuspešnejša. Prav tako dober za pitanje je krompir, nadalje korenje in pesa, zlasti če dodamo tej hrani tudi nekaj otrobov in oljnih tropin. Tudi na sol, katera močno pospešuje prebavo, ne smemo pozabiti.

Krmljenje brejih in doječih svinj je istotako dostikrat, zlasti v zimskem času, nepravilno. — Za breje svinje pride kot hrana v poštev krmska in strniščna repa, korenje, rezanica mlado pokošene in posušene detelje, seneni drobir in ovsene pleve. Krompir jim moramo krmiti parjen ali pa kuhan; v splošnem je pa boljše, da ga jim sploh ne pokladamo. Vsa druga krmila pa pokladamo najboljše surova, ker jih s kuhanjem itak ne napravimo boljše prebavljivih. K vsej hrani dodajmo še vsaj 1 kg močnih krmil. Nekaj dni pred porodom pa krmljenje nekoliko omejimo.

Doječe svinje moramo zelo izdatno krmiti in to s takimi krmili, ki vsebujejo mnogo prebavljivih beljakovin. Izmed močnih krmil pridejo v poštev: oljnat tropine, ovseni zdrob, pšenični zdrob, ribja moka, posneto mleko itd. Le z obilnim in dovolj močnim krmljenjem lahko doseže doječa svinja mnogo mleka in z njim dobro prehrani pujske v dobi dojenja. Dnevno dodajmo tudi nekaj klajnega apna.

Takoj po storitvi dobi svinja krmo bolj v juhasti obliki. S krmljenjem močnih krmil doječi svinji začnemo polagoma. V začetku jih dobiva nekoliko manj, potem pa vedno več, dokler ne dosežemo potrebne množine. Doječa svinja potrebuje precej vode za tvorbo mleka in zato ji pokladamo krmila v bolj tekoči obliki. Če pa jo nezadostno hranimo, hitro shujša in tudi prašički ostanejo vsled tega slabši.

Zapomnimo si dobro, do je uspeh v praščijereji odvisen v prvi vrsti od pravnega in zadostnega krmljenja. Č.

Naročajte »Domoljuba«!

Kako hranimo živino pred spomladjo

Spomlad bo kmalu tu in z njo vred tudi zelena krma in paša za živino. Prehodni čas od suhega k zelenemu krmiljenju pa je za marsikaterega kmetovalca najtežji, ker mu primanjkuje krme za živino. Dostikrat se godi živini najslabše ravno proti spomladi, ko je večina dobre krme že porabljena, korenstva tudi ni več in treba pokladati le slabo seno in slamo. Zelo mnogi ravna nepravilno, ker pokrmijo že v jeseni najboljše seno in najtečnejšo slamo v nadi, da bodo z ostalo krmo lahko izhajali do spomladne zelene krme. V jeseni imamo že itak na razpolago dovolj tečnih krmil v korenstvu, repi, odpadkih od zelja in v raznem drugem, da bi tudi najslabše seno zadostovalo za napolnitev želodca. Tako bi ostalo za spomlad dosti tečnega sena, s katerim bi nudili živini zadostne količine redilnih snovi. Vidimo pa, da se dogaja ravno nasprotno; vsled pomanjkanja sena v zgodnji spomladi, je marsikdo prisiljen čisto pod ceno prodati svojo živino.

V tem prehodnem času živino navadno preveč slabo hranimo. Slaba krma, ki ostane sedaj živini, se da zboljšati s tečnimi krmili in drugimi dodatki. To tudi moramo storiti, ako nečemo, da nam bo živina preveč oslabela. V slabem senu in slami primanjkuje beljakovin, ki so za živalsko telo nujno potrebne. Te lahko dodamo hrani v obliki lanenih tropin. Beljakovine so nujno potrebne zlasti brejim kravam, katere dobijo zelo slabo krmo. Dajmo živalim dnevno vsaj pol kilograma lanenih tropin in uspeh takega krmiljenja bo prav kmalu vidno. Lanene tropine prav znatno izboljšajo krmo in živali po njih mnogo boljše izgledajo.

Tudi na klajno apno ne smemo pozabiti. Klajno apno nadomesti v slabi krmi manjkajoče fosforno kislino. Dodajmo dnevno krmi vsaj po eno žličko klajnega apna in kaj kmalu se bomo prepričali, kako dobro vpliva na živali. Klajno apno ne učinkuje samo na razvoj kosti mlade živine, ampak pomaga tudi starejši živini proti ošibelosti kosti. V spomladanskih mesecih bi bilo mnogo manj kostolomnice ako bi dodajali krmi stalno nekaj klajnega apna.

Živini moramo nuditi tudi potrebne količine soli, zato bi morali vsako rezanco nekoliko osoliti, da se redilne snovi v njej dobro izkoristijo. Če pride živina do kuhinjske soli, tedaj lahko opazimo, s kakšno slastjo jo liže: to je dokaz, da telo sol potrebuje, ker ta pospešuje prebavo. Slabejšo krmo z do-

datkom živinske ali kuhinjske soli živina temeljiteje prebavi, kot pa brez nje. Navedene okolnosti mora vsak živinorejec vpoštevati, ako hoče, da bo ostala njegova živina krepka in zdrava.

Vedeti moramo pa tudi to, kako nam je postopati, ko preidemo iz suhega krmiljenja k zelenemu krmiljenju. V teh slučajih se dogaja največ napak. Mnogo živine pogine spomladi ravno vsled prenagle menjave krme. Prehod od suhe pa na zeleno krmo se more izvršiti polagoma. Zelena krmila in paša so po svoji sestavi precej različna od suhih krmil. Predvsem je potrebno, da poznamo učinek suhe kot zelene krme.

Suha krma vsebuje približno štiri petine suhih snovi in komaj eno petino vode; vsled tega je precej težko prebavljiva in prebavni sokovi jo le počasi razkrajajo. Čreva in želodec se razširijo in izločujejo mnogo prebavnih sokov, da morejo to krmo izkoristiti. Na to se prebavila privadijo in temu primerno uredijo.

Učinek zelene krme pa je popolnoma drugačen. Ta vsebuje zelo malo suhih snovi; v kolikor pa jih je, pa so raztopljene v vodi. Tako prevladuje v zeleni krmi večinoma voda. Ta krma je zelo lahko prebavljiva in želodec ima z njo le malo dela; tudi prežvekovanje ni zamudno. Prebavnih sokov ni treba mnogo izločevati, ker so vse redilne snovi hitro raztopljene.

Vsak nagel prehod od ene krme k drugi živini močno škoduje. Žival hujša, dobi drisko in se slabo počuti; krave pa navadno zgubijo mleko.

Razlaga teh pojavov je prav enostavna. Preko zime je bil želodec in črevesje navajeno na suho krmo, ki jo je moralo prebavljati le s težavo in z izločevanjem mnogo sokov. Če pa dobi sedaj naenkrat zeleno krmo, ki je lahko prebavljiva, ni potrebno več toliko sokov. Ker se pa sokovi še vedno močno izločujejo, prav z labkoto prebavijo zeleno travo, tako da ne morejo žleze dovolj hitro vsrkati soka. Vsled tega gre sok z odpadki vred v tekoči obliki skozi črevesje iz živali.

Gledati moramo vsekakor, da se vrši ta prehod k zeleni krmi počasi in previdno, tako da se prebavila brez škode prilagode novi vrsti krme. Najenostavnejše je živali polagoma privaditi na zeleno krmo. Najpreje začnemo pomalem mešati med suho rezanco nekoliko zelene detelje, grašice ali pa trave,

kar imamo pač na razpolago. Polagoma povečamo množino zelene krme tako, da ne opazimo nobene motnje v prebavi. Po preteku kakih štirinajstih dni preidemo popolnoma na zeleno krmo. Če pa medtem nastopi driska moramo takoj zmanjšati količino zelene krme, kajti škoda bi bila drugače precej velika. Ako prehod na zeleno krmiljenje res pravilno izvršimo, imamo od tega marsikatero koristi. Mlečnost krav se navadno zviša, pitalne živali pridobivajo enakomerno dalje na teži in mlada živina se nemoteno lepo razvija dalje.

Podobno postopamo, če ženemo živino na pašo. Nikdar ne puščajmo živine na pašo dokler ni rosa popolnoma zgnila; spomladna rosa živini zelo škoduje.

Predno ženemo živali na pašo, jih nakrmimo s suho krmo ali rezanico, ker site živali ne bodo nikdar prehladno žrle trave. Ko se živina vrne s paše, dobi zopet svoj

navadni obrok suhe krme. To ponavljamo nekaj dni; šele ko se je živina privadila na pašo, začnemo polagoma odtegovati nekoliko suhe krme. Posebno previdno moramo postopati pri živini, ki je vsled slabe zimske krme močno sestradana.

Prav tako moramo biti zelo previdni pri mladi živini, ki pride prvič na pašo. Mlada živina je bolj občutljiva proti vremenakim nezgodam, ker je bila vedno samo v hlevu. Paziti moramo, da je spomladi dež ne zmoči, da se ne prehladi in da je ne pustimo tako dolgo na pašo, dokler je hladno in trava rosna; ker je zelo občutljiva lahko hitro zbolí in pogine.

Spremembo krme spomladi moramo izvesti polagoma in z gotovo previdnostjo, da se živalski prebavni organi počasi privadijo novim krmilom. Če bomo tako postopali, bo ostala živina zdrava in nam nudila mnogo koristi. C.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Mašenje nogavic

Mašenje nogavic je vrsta šivanja pri kateri potrebujemo zopet posebne potreščine. V splošnem je manj priljubljeno kakor krpanje ali šivanje oblek in perila. To pa prav za prav po krivici. Tudi mašenje nogavic je prav prijetno delo, če z njim le ne odlašamo preveč in si ga znamo prav urediti. Ne odlašajmo z mašenjem nikoli tako dolgo, da se nam nabere cel ogromen kup strganih nogavic. To velja posebno za gospodinje, ki morajo mašiti nogavice za vso družino. Čim večji je kup pred nami, tem težje se pripravimo k šivanju, ker se bojimo, da tej kopici zlepa ne bomo kos.

Zato se navadimo, da zašijemo nogavice po vsakem pranju sproti. Tako se ne bo nabralo nikoli preveč naenkrat in mašenje nogavic nam bo bolj v zabavo kakor pa v na-dlogo.

Takoj ko je perilo suho in ga zložimo ter pripravimo za likanje, odberemo tudi nogavice in jih natančno pregledamo. Pri tem ločimo cele od strganih in devamo vsake na poseben kup. S celimi smo kmalu gotovi. Poiščemo pare skupaj, jih lepo zložimo, malo polikamo ali pa kar zvijemo skupaj. Kar je strganega pa denemo v košaro za strgano perilo. Potem se pa čim prej spravimo k mašenju. Najprej razporedimo nogavice po

barvah, črne skupaj, rujeve skupaj, bele skupaj itd. Šele ko smo zašili vse nogavice ene barve, se lotimo druge. Nato poiščemo še pare skupaj in se lotimo mašenja.

Orodja ne nosimo skupaj šele tedaj, ko hočemo začeti z delom. To nam jemlje čas, voljo in razpoloženje. Vse potreščine morajo biti že skupaj, kot smo pripravili za šivanje sploh, pa tudi za pospravljanje, čiščenje itd. Semkaj spada lesena goba, raznobarvah, črne skupaj, rujave skupaj, bele gospodinje tudi priprava za pobiranje petelj, ki so se spustile. Raznobarvne klobčičke prejic shranjujemo najbolj pregledno, če jih nabereemo na okroč iz žice. Za škarje pa je najbolje če jih privežemo ali prišijemo na trak, ki je zopet pritrjen, sicer kaj rade izginejo.

Mašenja bo manj, če nogavice pogosto menjamo, t. j. da jih takoj serujemo, ko se napravi kaka luknja. To je treba zašiti ali pa obuti druge nogavice. Če tako delamo, ne bomo dobili iz perila nogavic z ogromnimi luknjami, ki povzročajo mnogo dela preden jih zamašimo; pa tudi nogavice se ohranijo mnogo delj časa, ako jih pogosto menjamo, operemo in sproti zašijemo. Velike luknje v tem kosu perila so vedno znak povrhnosti. Pri pranju tenkih nogavic moramo biti previdni, ravno tako pri likanju. Ne sušimo jih pri vroči peči, pa tudi ne likamo z vročim likalnikom. S. H.

KUHINJA

Francoska juha. Za francosko juho potrebujem tele zelenjave: korenček, ohrovt ali zemlje, peteršiljevo koreninico, zeleno in rumeno kolerabo, eno žalotko en krompir. Vse te zelenjave zrežem na rezance in jih razen krompirja na razbeljeni masti pražim. Ko se zelenjava na pol zmečča in zarumeni, pridenem krompir. Da se mi jed ne pripali, prilivam po žlici vode in večkrat premešam. Ko je zelenjava zarumenela in se zmeččala, jo potresem z žlico moke, dobro premešam in zalijem z vrelo juho ali z osoljenim krompom. Na francosko juho dam opečene in na rezance zrezane žemljice.

Sarma. Perišče kislega zelja skuham in zabelim z bledim prežganjem. Potem ga postavim na stran. Petnajst dkg svežega svinjskega mesa prav na drobno sesekljam in oprážim na razbeljeni masti v kateri sem zarumenila nekoliko drobno sesekljane čebule. Ko se meso malo opráži, mu primešam tri žlice riža, dobro premešam in zalijem z osminko litra vroče vode. Ko se voda posuši, odstavim jed, da se shladi. Ohlajeno jed primerno osolim, primešam eno celo jajce in ščep popra. Ta nadev namažem na liste zeljnate glave, katere poprej prevrem. Liste zvijem v klobaso in pokladam na zelje klobasico poleg klobasice. Zelju sem poprej primešala polno žlico paradižnikove mezge. Kozico potem dobro pokrijem in dušim še dvaštet do pet in dvaset minut, zato da se riž zmečča. Sarma postavim na mizo s celim krompirjem. Krompir dobro operem, ga čez polovico prerežem in v osoljeni vodi do mehkega skuham. Med kuhanjem mu primešam ščep kumine. Kuhan krompir olupim in z njim obložim sarma.

Nadevani polži. Polže v slani vodi skuham. Kuhane potegnem iz hišice, jih osnažim in prav na drobno sesekljam. V kozici razbelim surovo maslo, mu pridenem drobno sesekljane čebule, strok s soljo strtega česna, drobno sesekljanega zelenega peteršilja in pest drobtin. Potem primešam sesekljane polže, ščep popra in par žlic tople vode. Ta nadev vlagam v izpraznjene polževe hišice. Ko je nadev porabljen in so hišice napolnjene, jih zložim tesno v kozico, prilijem par žlic olja in jih za deset minut postavim v pečico, da se še nekoliko opráži. Na mizo jih dam z gorčico ali s kuhano in s surovim maslom zabeljeno karfijolo, ali pa s kuhano, ohlajeno in z oljem in kisom okisano karfijolo.

Lešnikove rezine. Najprej naredim sneg iz štirih beljakov. Snegu narablo primešam dva rumenjaka, devet dkg sladkorja, devet dkg moke, lupinice od pol mимone in ščep cimeta. Pekačo namažem z maslom, potresem z moko in zravnám mešanico za pol prsta na debelo po njej. Površino potresem z drobno sesekljanimi lešniki in spečem lepo rumenkasto v srednjevroči pečici. Pečenino zrežem na poljubne kose. Namesto lešnikov lahko vzamem tudi orehe ali mandelje.

Nova važna in potrebna knjiga

V založbi Sadjarskega in vrtnarskega društva in Ljubljani je ravnokar izšla knjiga: »Škropljenje sadnega drevja«, poljudno navodilo, kako zboljšamo s smotrenim škropljenjem sadni pridelek v množini in kakovosti, spisal Josip Priol, ravnatelj banovinske vinarske in sadjarske šole v Mariboru. 90 strani obsegajoča knjiga velike osmerke s 45 slikami, tiskana na najboljšem papirju, trdo broširana stane v partijah po najmanj 20 izvodov 5 Din, posamezni izvod za člane SVD 6 Din, za nečlane in po knjigarnah 10 Din.

Ni je kmetijske knjige, ki bi bila vsaj trenutno tako važna in potrebna, kakor je vprav ta. Pomen pravnega škropljenja sadnega drevja in prepričanje, da brez škropljenja dandanes ni mogoče pridelati sadja, kakršnega zahteva sadni trg, prodira vedno globlje v sadjarske kroge. Ker je pa škropljenje zlasti za začetnike precej težavno in tvegano opravilo, je bilo točno in povsem zanesljivo navodilo, ki v 18 poglavjih obravnava vse, kar mora vsak napreden sadjar vedeti, neogibno potrebno. Sedaj ga imamo. Spisal ga je naš najboljši veščak po mnogoletnih izkušnjah v obširnih sadovnjakih sadjar. in vinar. šole v Mariboru. Knjiga je spričo svoje popolnosti in spričo zunanje opreme pravi biser v kmetijski književnosti. Cena ji je tako nizka, da si jo lahko vsakdo omisli.

Priolovo »Škropljenje sadnega drevja« bi moral imeti in upoštevati vsak zavedni sadjar.

H.

**Kmetije! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zvezal**

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denar. Skupni devizni promet na ljubljanski borzi je znašal v preteklem tednu 4 milijone 130.000 Din, v primeri s 4.401.000 dinarjev v prejšnjem tednu. Za razne tuje valute so plačevale banke sledeče zneske: češka krona 1.50 Din, italijanska lira 2.12 Din, francoski frank 2.14 Din, avstrijski šilling 8.45 Din, švicarski frank 10.80 Din, holandski goldinar 26 Din, kanadski dolar 47.25 dinarjev, ameriški dolar 47.75 Din, angleški funt 235 Din.

CENE

g Cene umetnih gnojil in kmetijskih strojev. Kostni superfosfat 118 din; kalijeva sol po 100 kg 156 din; Thomasova žlindra baza 18% 134 din; kostna moka 100 din; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in 100 kg 98 din; nitrofoskal v vrečah 143 din; apneni duših v pločevinastih bobnih 200 din; apneapno 2.75 din; modra galica 4.95 din; žveplo ni dušik v papirnatih vrečah 183 din; kladno 3 din; lanene tropine 2 din. — Mlatilnice z mešali in reto 4100 din; slamoreznice 1700 do 2000 din; plugi Lesce 800 do 995 din; repopozna M. R. 550 din; trijerji 2000 do 3500 din; mladilnice na ročni pogon 2200 din; robkači 900 din; sadni mlini 1400 do 1700 din; brzoparilniki 1050 do 2800 din; kosilni stroji 2000 din; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 din; travniške brane z jeklenimi konicami 800 din; patent motike »Rapp« 70 dinarjev.

g Dražba krzna v Ljubljani, dne 8. marea. Mila zima in pomanjkanje snega je močno vplivalo na kvaliteto krzna, ki je bila podpopovprečna. Padec cen krznu na inozemskih tržiščih je vplival tudi pri nas. Se zanimanje za kune zlatice je močno popustilo, za lisice pa že celo zimo ni pravega povpraševanja, ker je trg preobložen s tem blagom. Za krzno so bile dosežene sledeče cene: Lisice gorske 160—200 din, lisice poljske 130 do 160 din, lisice posebni komadi 230—260 din, kune zlatice 1000—1200 din, kune belice 500—580 din, dihurji 120—130 din, polhi 1 do 1.75 din, podlasice bele 20 din, mačke divje 40—50 din, mačke domače 5 din, verice zimske 10 din, Zajci divji 8 din, zajci domači — mešano blago 2 din, srne 10 din, jazbeci 70—80 din.

g Žitni trg. Na žitnem trgu je precejšnja tišina. Pričakovati je, da bo pred praz-

niki naša domača kupčija nekoliko oživila. Cena pšenice je ostala v glavnem neizpremenjena; gornjebanaška stane 153 do 154 dinarjev. Mnogo pšenice kupuje Prizad za Nemčijo in jo izvažajo preko Sušaka po morju v Hamburg. Cene moke nekoliko popuščajo in stane moka danes po kakovosti 245 do 255. Izgledi za izvoz so še vedno dobri.

g Produkcija sladkorja v naši državi. V začetku oktobra vsakega leta začnejo sladkorne tovarne proizvajati sladkor. Naše sladkorne tovarne so ga proizvedle v letu 1936/37 skupno 8662 vagonov; še od prej pa so ga imele tovarne v zalogi približno 3062 vagonov, kar je za naše razmere ogromna količina. Cene sladkorja so pri nas strašno visoke. Kmet in delavec ga ne moreta kupiti; zato bodo zaloge sladkorja čim dalje večje. Tovarnarji se tega dobro zavedajo in zato že sedaj opozarjajo kmete, naj v bodoče zasadijo manj sladkorne pese kot pa dosedaj. Potem se pa še kdo čudi, da tako bujno cvete tihotapstvo s saharinom.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju 8. marea. Cene živine na tem sejmu so bile sledeče: voli I. vrste 5 Din, voli II. vrste 4.50 Din, voli III. vrste 4 Din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 5 Din, telice II. vrste 4.50 Din, telice III. vrste 4 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 5 Din, II. vrste 4.50 Din, III. vrste 3.750 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 7 Din, II. vrste 6 Din za 1 kg žive teže; prašiči špeharji 8 Din, prašiči pršutarji 6.50 Din za 1 kg žive teže. — Cene goveje živine so od zadnjega sejma nekoliko padle. Cena volov vseh vrst je padla za 50 par pri kg; v istem razmerju so padle tudi cene telic vseh vrst.

g Živinski sejem v Mariboru 9. marea. Na ta sejem je bilo prignanih skupno 654 komadov živine. Prodanih je bilo 71 komadov. Od zadnjega sejma so se cene znatno dvignile. Na dvig cen je vplivalo povpraševanje inozemskega trga; nekaj živine je bilo prodane tudi za Anglijo in to sedaj prvič. Povprečne cene živine so bile sledeče: debeli voli 4.50—5 Din, poldebeli 3—4.50 Din, vprežni voli 3—4.25 Din, biki za klanje 3.70 do 4.40 Din, klavne krave, debele 4—5 Din, krave klobasarice 2.60—3 Din, plemenske krave 3—4 Din, molzne krave 3.30—3.50 dinarjev, breje krave 2.90—3.60 Din, mlada živina 3.80—4.70 Din, teleta 4.50—6 Din za 1 kg žive teže.

PRAVNI NASVETI

Dolžnik, ki mu odrekuje zaščito. A. I. V. vaše pravde se ne moremo spuščati. Vprašajte svojega zastopnika, ki vam bo že znal svetovati in vas poučiti, kdaj se je treba proti sodnim odločbam pritožiti. O zaščiti smo že toliko pisali, da se čudimo, da šele sedaj vprašujete, kje je vložiti prošnjo za znižanje dolgov. Rok za vložitev prošnje je trajal do 31. decembra 1936. To pa velja le za dolgove pri denarnih zavodih. Prošnje so se vlagale pri okrajnem sodišču. Za dolgove pri drugih upnikih pa ni treba vlagati nobene prošnje. Upnik vam mora preko občine poslati obračun in obveznico ter uora v teh listinah upoštevati znižanje.

Občinski proračun. K. J. Pritožujete se radi postopanja župana, ki odbornikom ni pustil spreminjati proračuna. Radi bi vedeli, če je županovo postopanje pravilno. — Občinska uprava sestavi proračun najkasneje tri mesece pred pričetkom proračunskega leta. Izdelani osnutek proračuna se razgrne na vpogled občinstvu skozi dobo petih dni. Vsak občan, kakor tudi vsaka oseba, ki plačuje neposredni davek v dotični občini, ima pravico napraviti svoje pripombe k osnutku proračuna. Občinski odbor razpravlja in odloča o proračunu in napravljениh pripombah. — Iz tega se vidi, da vaš župan nima prav.

Davek od hiše. J. V. Prošnjo za zgradarinsko olajšavo nove hiše je vložiti v 30 dneh po rastopu davčne obveznosti, ker se sicer odmeri zgradarina, kakor od stare hiše. Prošnji je priložiti stavbno dovoljenje, odobreni stavbni načrt in uporabno dovoljenje. S prošnjo je vložiti obenem tudi prijavo za odmero 12% hišnega davka. Nova hiša torej ni popolnoma oproščena davka ampak uživa le davčne olajšave.

Vloge pri avstrijski poštni hranilnici. H. I. Zadeva še ni rešena. Sedaj je v teku pravda vlagatelja proti državnemu zakladu radi izplačila teh starih vlog in bomo o končnem izidu tudi na tem mestu poročali.

Tatinska deklica. F. P. B. Če je 15 letna deklica zagrešila tatvino, potem za to že kazensko odgovarja. Sodišče jo bo obsodilo in izreklo ukor, če pa je deklica zanemarjena vzgoje ali moralno pokvarjena, potem jo sodišče lahko odda v zavod za poboljševanje. Za dejanje otrok, ki so že dopolnili 14 let, starši niso odškodninsko odgovorni.

Otroci morajo vzdrževati ubožane starše. A. M. H. Ko ste prevzeli posestvo, si je oče zgovoril dosmrtni prevžitek. Čez nekaj let je hotel, da mu prevžitek izplačate v denarju enkrat v vselej, in sta se tozadevno poravnala pred sodiščem. Sedaj pa hoče oče razveljaviti to poravnavo in zopet zahteva od vas prevžitek. Vprašate, če ste dolžni očeta preživljati sami ali pa skupno z ostalimi brati. — Oče vas ne bo mogel uspešno

loziti na zopetno dajatev prevžitka, ker sta se pač glede tega pravomočno poravnala pred sodiščem. Seveda, če je oče sedaj brez vsakih sredstev in nesposoben za samostojno preživljanje, potem ste otroci dolžni, da očeta dostojno vzdržujete. Otroci ne bodo prispevali po enakih delih za preživljanje očeta, ampak le sorazmerno, kolikor pač kdo po svojem premoženju ali pa dohodkih zmore.

Mož ni plačnik za ženo. A. N. R. Vprašate, če je mož dolžan plačati stroške za ženo, ki se je prepirala z drugo stranko, tako da je prišlo do medsebojnih žalitev. — Ne. Če je žena koga žalila in je bila zato tožena in obsojena, potem mora kazni in stroške plačati le žena, ne pa njen mož. Če žena nič nima, bo pač denarna kazni spremenjena v nadomestno zaporno kazni, ki jo bo morala odsedeti žena, vsi stroški bodo pa ostali neizterljivi.

Prepovedana pot. A. S. Če vam je sosed prepovedal pot po svojem svetu in vi ne morete dokazati, da ste si služnostno pravico do te poti s 30-letno mirno in javno uporabo poti priposestvovali, potem ni drugega izhoda in se morate s sosedom pogoditi za odškodnino za bodočo uporabo te, sedaj prepovedane poti. Če se s sosedom ne boste mogli sporazumeti in druge poti sploh ni, potem boste morali pri sodišču zaprositi, da se vam določi zasilna pot in tudi odškodnina za to pot. Stroške tega postopanja — komisija na licu mesta, izvedenci itd. — boste morali trpeti vi kot predlagatelj.

Zasluzek poslov pri zadolženem gospodarju. J. C. Š. L. Posel vsak čas lahko zahteva, da mu gospodar plača zapadli zaslužek. Če je posestvo zadolženo, se posel za iztoženi zaslužek vknjiži na posestvo in bo ta terjatev pri prisilni dražbi posestva prišla do kritja po vrstnem redu. Kdor se prej vknjiži, ta ima več upanja, da bo njegova terjatev krita. Nimajo pa terjatve poslov na zaslužku prednostne pravice pred drugimi že vknjiženimi terjatvami.

Prepis polovice solastnine na moža. S. K. Žena je bila lastnica posestva, ki je bilo prej last njenih staršev in sicer vsakega do polovice. Mati je umrla, oče pa, ki ima zgovorjeno dosmrtno pravico gospodarstva na bivši svoji polovici, še živi. Sedaj je žena dala prepisati polovico posestva na vas. Vprašate, kakšne pravice imate na posestvu. — Če ni bilo kaj posebnega še določeno, ste s prepisom polovice posestva pridobili vse pravice do posestva, kakor jih je imela doslej vaša žena. Glede bivše očetove polovice je še vedno dosmrten gospodar oče, drugo polovico pa imata skupno uporabljati vi in žena.

Plačilo v Italiji. M. I. Navodila glede nakazila denarja v Italijo dobite pri podružnici Narodne banke v Ljubljani.